

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

22. května 2008 *

Ve věci C-462/06,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 7. listopadu 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 20. listopadu 2006, v řízení

Glaxosmithkline,

Laboratoires Glaxosmithkline

proti

Jean-Pierrovi Rouardovi,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann (zpravodaj), předseda senátu, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič a E. Levits, soudci,

generální advokát: M. Poiares Maduro,
vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

* Jednací jazyk: francouzština.

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. listopadu 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline B. Soltnerem, avocat,

- za J.-P. Rouarda C. Waquetem, avocat,

- za francouzskou vládu G. de Berguesem a A.-L. During, jako zmocněnci,

- za německou vládu M. Lummou, jako zmocněncem,

- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- za vládu Spojeného království Z. Bryanston-Cross, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s A. Howardem, barrister,

– za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnkyní,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 17. ledna 2008,

vydává tento

Rozsudek

- ¹ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 bodu 1, jakož i oddílu 5 kapitoly II nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42, dále jen „nařízení“).
- ² Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi J.-P. Rouardem a společnostmi Glaxosmithkline, usazenou ve Spojeném království, a Laboratoires Glaxosmithkline, usazenou ve Francii, které J.-P. Rouard považuje na základě ustanovení pracovní smlouvy za své společné zaměstnavatele a od nichž požaduje zaplacení různých částek jakožto odstupného za propuštění a náhrady škody za neoprávněné ukončení zmíněné smlouvy.

Právní rámec

- 3 Oddíl 1 kapitoly II nařízení nazvaný „Obecná ustanovení“ obsahuje článek 2, jehož odstavec 1 stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště [nebo sídlo] na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

- 4 Článek 6 nařízení, který se nachází v oddíle 2 kapitoly II tohoto nařízení nazvaném „Zvláštní příslušnost“, stanoví:

„Osoba, která má bydliště [nebo sídlo] na území některého členského státu, může být též žalována,

- 1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště [nebo sídlo] některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních [možnosti dojit v oddělených řízeních k protichůdným soudním rozhodnutím];

[...]

- 3) jedná-li se o vzájemnou žalobu, která se týká stejné smlouvy či stejné skutečnosti jako původní žaloba, u soudu, u něhož byla podána původní žaloba;

[...]

- 5 Mezi cíli nařízení třináctý bod odůvodnění uvádí:

„Pokud se týče pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv, měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla.“

- 6 Oddíl 5 kapitoly II nařízení nazvaný „Příslušnost pro individuální pracovní smlouvy“ obsahuje mimo jiné následující ustanovení:

„Článek 18

Ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5.

[...]

Článek 19

Zaměstnavatel, který má bydliště [nebo sídlo] na území některého členského státu, může být žalován:

- 1) u soudů členského státu, v němž má bydliště [nebo sídlo], nebo
- 2) v jiném členském státě:
 - a) u soudu místa, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, nebo u soudu místa, kde svou práci obvykle vykonával naposledy, nebo
 - b) jestliže zaměstnanec obvykle nevykonává nebo nevykonával svou práci v jediné zemi, u soudu místa, kde se nachází nebo nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání.

Článek 20

1. Zaměstnavatel může žalovat pouze u soudů toho členského státu, na jehož území má zaměstnanec bydliště.

2. Tímto oddílem není dotčeno právo podat vzájemnou žalobu u soudu, u něhož byla podle tohoto oddílu podána původní žaloba.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 7 Jean-Pierre Rouard byl v roce 1977 zaměstnán společností Laboratoires Beecham Sévigné, jejíž sídlo se nacházelo ve Francii, a byl vyslán do různých afrických států.
- 8 Na základě nové pracovní smlouvy uzavřené v roce 1984 se společností Beecham Research UK, další společností skupiny, jejíž sídlo se nacházelo ve Spojeném království, byl J.-P. Rouard zaměstnán touto společností a vyslán do Maroka. Podle této pracovní smlouvy se jeho nový zaměstnavatel zavázal zachovat smluvní nároky, které J.-P. Rouard nabyl v rámci původní pracovní smlouvy se společností Laboratoires Beecham Sévigné, zejména pokud jde o zachování počtu odpracovaných let, jakož i určitých nároků na odstupné v případě propuštění.
- 9 Jean-Pierre Rouard byl v roce 2001 propuštěn. V roce 2002 podal ke Conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye žalobu směřující proti společnosti Laboratoires Glaxosmithkline, která se stala právní nástupkyní společnosti Laboratoires Beecham Sévigné a jejíž sídlo se nachází ve Francii, a proti společnosti Glaxosmithkline, která se stala právní nástupkyní společnosti Beecham Research UK a jejíž sídlo se nachází ve Spojeném království. Jean-Pierre Rouard navrhuje, aby bylo oběma těmto společnostem uloženo společně a nerozdílně zaplatit mu různé náhrady a náhradu škody za nedodržení postupu při propuštění, za propuštění bez skutečné a závažné příčiny, jakož i za neoprávněné ukončení smlouvy.

- 10 Jean-Pierre Rouard tvrdí, že obě tyto společnosti byly jeho společnými zaměstnavateli. Podle něho je francouzský soud, který je příslušný ve vztahu ke společnosti Laboratoires Glaxosmithkline, jejíž sídlo je ve Francii, na základě čl. 6 bodu 1 nařízení příslušný rovněž ve vztahu ke společnosti Glaxosmithkline.
- 11 Uvedené společnosti zpochybnily příslušnost Conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye, který této námitce nepřislušnosti vyhověl. Vzhledem k tomu, že Cour d'appel de Versailles zrušil rozsudek soudu prvního stupně, podaly tyto společnosti proti rozsudku tohoto soudu ze dne 6. dubna 2004 kasační opravný prostředek.
- 12 Za těchto podmínek se Cour de cassation rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„[J]e na jedné straně [...] pravidlo zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 6 bodu 1 nařízení [...], na základě kterého osoba, která má bydliště nebo sídlo na území některého členského státu, může být žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště [nebo sídlo] některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních [možnosti dojit v oddělených řízeních k protichůdným soudním rozhodnutím]“, použitelné na spor zahájený zaměstnancem před soudem některého členského státu proti dvěma společnostem z téže skupiny, z nichž jedna, která zaměstnala tohoto zaměstnance pro skupinu a poté ho odmítla opětovně zaměstnat, má sídlo v tomto členském státě a druhá, pro niž dotčený pracoval naposledy ve třetích státech a která ho propustila, má sídlo v jiném členském státě, dovolává-li se tento žalobce ustanovení pracovní smlouvy za účelem tvrzení, že obě [společnosti] byly jeho společnými zaměstnavateli, na kterých se domáhá odstupného, nebo na straně druhé [...] vylučuje pravidlo čl. 18 [odst.] 1 nařízení, na jehož základě se ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv příslušnost určuje podle oddílu [5] kapitoly II [tohoto nařízení], použití čl. 6 bodu 1 [téhož nařízení], takže každá z těchto dvou společností musí být žalována u soudu členského státu, ve kterém má sídlo[?]“

K předběžné otázce

- 13 Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda je pravidlo zvláštní příslušnosti uvedené v čl. 6 bodu 1 nařízení ve vztahu k osobám žalovaným společně použitelné na žalobu podanou zaměstnancem proti dvěma společnostem usazeným v různých členských státech, které tento zaměstnanec považuje za své společné zaměstnavatele.
- 14 Úvodem je třeba připomenout, že nařízení nahrazuje nyní ve vztazích mezi členskými státy Úmluvu ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a – pozměněné znění – s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva“).
- 15 Pravidla příslušnosti v oblasti individuálních pracovních smluv, která jsou uvedena v nařízení, jsou značně odlišná od pravidel použitelných v této oblasti v rámci Bruselské úmluvy.
- 16 Do Bruselské úmluvy bylo v roce 1989 vloženo pouze jedno zvláštní pravidlo týkající se pracovní smlouvy. Toto pravidlo bylo uvedeno v oddílu 2 kapitoly II této úmluvy týkajícího se zvláštní příslušnosti a bylo vloženo ve formě zvláštního případu pravidla příslušnosti stanoveného v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy ve smluvní oblasti.

- 17 V nařízení je příslušnost v oblasti individuálních pracovních smluv předmětem zvláštního oddílu, a sice oddílu 5 kapitoly II. Tento oddíl, který zahrnuje články 18 až 21 tohoto nařízení, má za cíl zajistit zaměstnanci ochranu stanovenou ve třináctém bodu odůvodnění tohoto nařízení.
- 18 Jak Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline, francouzská, německá a italská vláda, vláda Spojeného království, jakož i Komise Evropských společenství tvrdily, nebo alespoň uznaly, že znění ustanovení uvedených ve zmíněném oddílu 5 vyplývá, že tato ustanovení mají nejen zvláštní, ale také taxativní charakter.
- 19 Z článku 18 odst. 1 nařízení je tak zřejmé jednak to, že jakýkoliv spor týkající se individuální pracovní smlouvy musí být předložen soudu určenému podle pravidel příslušnosti stanovených v oddílu 5 kapitoly II tohoto nařízení, a jednak to, že tato pravidla příslušnosti mohou být změněna nebo doplněna jinými pravidly příslušnosti uvedenými v témže nařízení pouze tehdy, pokud je na ně učiněn výslovný odkaz v samotném oddílu 5.
- 20 Přitom čl. 6 bod 1 nařízení náleží nikoli do oddílu 5 zmíněné kapitoly II, ale do oddílu 2 této kapitoly.
- 21 Zmíněný oddíl 5 nečiní žádný odkaz na čl. 6 bod 1 nařízení, na rozdíl od článku 4 a čl. 5 bodu 5 téhož nařízení, jejichž použití je v čl. 18 odst. 1 tohoto nařízení výslovně vyhrazeno.

22 Pravidlo příslušnosti stanovené v čl. 6 bodu 1 nařízení není ani předmětem odpovídajícího ustanovení v rámci uvedeného oddílu 5, na rozdíl od pravidla stanoveného v bodě 3 téhož článku 6, který uvádí případ vzájemné žaloby, jež bylo vloženo do čl. 20 odst. 2 zmíněného nařízení.

23 Je tudíž nutno konstatovat, že doslovný výklad oddílu 5 kapitoly II nařízení vede k závěru, že tento oddíl vylučuje jakékoliv použití čl. 6 bodu 1 tohoto nařízení.

24 Tento výklad krom toho potvrzují přípravné práce. Návrh nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1999, C 376 E, s. 1) uvádí ohledně oddílu 5 kapitoly II navrženého nařízení, který byl zákonodárcem Společenství přijat beze změn, že „[p]říslušnost stanovená v tomto oddílu nahrazuje příslušnost stanovenou v oddílech 1 [Obecná ustanovení] a 2 [Zvláštní příslušnost]“.

25 Ve svých písemných vyjádřeních nicméně francouzská, německá a italská vláda poukazují na to, že teleologický výklad nařízení, který zohledňuje cíle tohoto nařízení, by mohl vést k připuštění použití čl. 6 bodu 1 nařízení v oblasti pracovních smluv.

- 26 Italská vláda tak tvrdí, že cíl čl. 6 bodu 1 nařízení, kterým je zabránit riziku protichůdných rozhodnutí, vyžaduje, aby toto ustanovení bylo použitelné na všechny druhy sporů, včetně sporů týkajících se pracovních smluv.
- 27 Je pravda, že použití čl. 6 bodu 1 nařízení v oblasti pracovních smluv by umožnilo rozšířit možnost podat spojené návrhy týkající se více žalovaných pouze k jednomu soudu na spory týkající se pracovních smluv. Takové rozšíření by stejně jako rozšíření, které zákonodárce Společenství výslovně učinil v čl. 20 odst. 2 nařízení ohledně vzájemné žaloby, odpovídalo obecnému cíli řádného výkonu spravedlnosti, který zahrnuje zásadu hospodárnosti řízení.
- 28 Nicméně z ustálené judikatury vyplývá, že pravidla zvláštní příslušnosti jsou vykládána úzce a nedovolují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v nařízení (viz zejména, ohledně čl. 6 bodu 1 nařízení, rozsudky ze dne 13. července 2006, *Reisch Montage*, C-103/05, Sb. rozh. s. I-6827, bod 23 a ze dne 11. října 2007, *Freeport*, C-98/06, Sb. rozh. s. I-8319, bod 35). Přitom jak bylo konstatováno v bodě 23 tohoto rozsudku, znění ustanovení oddílu 5 kapitoly II nařízení vylučuje použití uvedeného čl. 6 bodu 1 na spor v oblasti pracovní smlouvy.
- 29 Navíc řádný výkon spravedlnosti s sebou nese, aby možnost dovolávat se čl. 6 bodu 1 nařízení byla poskytnuta, jako v případě vzájemné žaloby, jak zaměstnavatel, tak zaměstnanci.

- 30 Přitom takové použití čl. 6 bodu 1 nařízení by mohlo vést k důsledkům, které by byly v rozporu s cílem ochrany specificky sledovaným vložením zvláštního oddílu vztahujícího se k pracovním smlouvám do tohoto nařízení.
- 31 Skutečnost, že zaměstnavatel by se mohl dovolávat čl. 6 bodu 1 nařízení, by tak mohla zbavit zaměstnance ochrany, která je mu zaručena čl. 20 odst. 1 tohoto nařízení, podle něhož může být zaměstnanec žalován pouze u soudů členského státu, na jehož území má bydliště.
- 32 Pokud jde o možnost navrhovanou francouzskou a německou vládou, vykládat čl. 6 bod 1 nařízení v tom smyslu, že pouze zaměstnanec má možnost dovolávat se tohoto ustanovení, je třeba uvést, že naráží na znění ustanovení jak oddílu 5 kapitoly II tohoto nařízení, tak čl. 6 bodu 1 nařízení. Krom toho by nebyl žádný důvod omezit ochranný úmysl takové argumentace pouze na čl. 6 bod 1 a bylo by nutno připustit, že zaměstnanec – a pouze on – musí mít možnost se dovolat jakéhokoli pravidla zvláštní příslušnosti stanoveného tímto nařízením, které by mohlo sloužit jeho zájmům jakožto jednotlivce. Přitom kdyby soud Společenství přeměnil zvláštní pravidla příslušnosti, určená k usnadnění řádného výkonu spravedlnosti, na jednostranná pravidla příslušnosti, která ochraňují stranu považovanou za slabší, šlo by to nad rámec vyváženosti zájmů, které zákonodárce Společenství za současného stavu práva zavedl.
- 33 S ohledem na ustanovení práva Společenství platná v současné době je tudíž takový výklad, jako je výklad navrhovaný francouzskou a německou vládou, stěžejně slučitelný se zásadou právní jistoty, která představuje jeden z cílů nařízení a která vyžaduje zejména, aby byla pravidla příslušnosti vykládána, jak naznačuje jedenáctý bod

odůvodnění tohoto nařízení, způsobem vyznačujícím se vysokou předvídatelností (viz zejména, ohledně zmíněného čl. 6 bodu 1 nařízení, výše uvedené rozsudky Reisch Montage, body 24 a 25, jakož i Freeport, bod 36).

34 Je tak nutno konstatovat, že nařízení ve svém současném znění, bez ohledu na cíl ochrany uvedený v třináctém bodě jeho odůvodnění, neposkytuje zaměstnanci v takové situaci, jako je situace J.-P. Rouarda, zvláštní ochranu, protože jakožto žalobce před vnitrostátními soudy nemá k dispozici příznivější pravidlo příslušnosti, než je obecné pravidlo čl. 2 odst. 1 zmíněného nařízení.

35 Za těchto podmínek je třeba odpovědět na položenou otázku tak, že pravidlo zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 6 bodě 1 nařízení nemůže být použito na spor spadající do oddílu 5 kapitoly II uvedeného nařízení, který se týká pravidel příslušnosti použitelných v oblasti individuálních pracovních smluv.

K nákladům řízení

36 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Pravidlo zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 6 bodě 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech nemůže být použito na spor spadající do oddílu 5 kapitoly II uvedeného nařízení, který se týká pravidel příslušnosti použitelných v oblasti individuálních pracovních smluv.

Podpisy.